

«فرهیختگان» به نامزدهای مجلس دوازدهم پیشنهاد می‌دهد

پروژه احیای مجلس فرهنگی

عاطفه جعفری
خبرنگار گروه فرهنگ

وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی به‌طورکلی منحصر به دو حوزه تقنینی و نظارتی است. در حوزه تقنینی آنچه در تعریف و قلمرو قانون جای می‌گیرد، قاعدتا در حیطه صلاحیت‌های مجلس است و مجالس مقننه حق دارند در کلیه زمینه‌ها و موضوعات مربوط به دولت و کشور بحث، مذاکره و تامل و در آخر کار، مقررات وضع کنند. در موضوع وظایف نظارتی مجلس هم می‌توان گفت نظارت کلان بر هیات دولت، نظارت بر اجرای قانون و مصوبات دولت، نظارت از طریق تحقیق و تفحص، نظارت بر بودجه از طریق دیوان محاسبات از جمله مهم‌ترین نظارت‌های قوه مقننه است. مجلس شورای اسلامی در نسبت باپخش‌های مختلف فرهنگ می‌تواند متکی بر دو ظرفیت تقنینی و نظارتی، به صورتی اثرگذار و فعال به مسائل ورود کند، مثلاً اگر به شرح وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دقت شود می‌بینیم در بند ۲۹ آن آمده این وزارتخانه وظیفه تنظیم سیاست‌های کلی فرهنگی، هنری، سینمایی کشور و ارائه آنها به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب یا رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را برعهده دارد. در گزارش پیش‌رو سه مورد مشهور از مسائل سال‌های اخیر حوزه فرهنگ را بررسی کردیم که در محدوده وظایف مجلس شورای اسلامی قرار می‌گیرد، اما فعلیت و اثرگذاری آن در این سه بخش مشهود نبوده است.

تماشای ساترا و شورای عالی انقلاب فرهنگی نباشید

یکی از مسائل فرهنگی که در سال‌های اخیر، محل بحث بسیاری بوده، نسبیتی است که بین بخش‌های نظارتی با صوت و تصویر فراگیر به وجود آمده است. جدل بر سر مسئولیت نظارت بر شبکه نمایش خانگی بین وزارت ارشاد و سازمان صداوسیما همچنان ادامه دارد و نکته تامل برانگیز این است که مجلس شورای اسلامی در این مورد خودش را عقب کشیده و در این مورد وظیفه سیاستگذاری در این بخش برعهده شورای عالی انقلاب فرهنگی سپرده‌شده است. در جلسه ۳۰ خردادماه ۱۴۰۲، شورای عالی انقلاب فرهنگی ماده واحده تعیین الزامات ساماندهی حوزه صوت و تصویر فراگیر» به تصویب رسید. با اعلام خبر این مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، انتقادات زیادی از سوی کارشناسان مطرح شد. یکی از ایرادات این بود که چرا این وظیفه به شورای عالی انقلاب فرهنگی محول شد. شاید به همین دلیل بود که در این مصوبه تاخیر داشت اما زندهایت پیمان جبلی، رئیس صداوسیما ۹ مردادماه ۱۴۰۲ با اشاره به ابلاغ این مصوبه گفت: «به‌گفته دبیر محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوبه این شورا در خصوص تثبیت نظارت صداوسیما بر نمایش خانگی توسط ریاست محترم جمهوری ابلاغ شد.»

از همان ابتدا هم مشخص بود که ورود شورای عالی انقلاب فرهنگی نمی‌تواند مسائلی را که در این حوزه وجود دارد حل و فصل کند. صداوسیمایی‌ها برای حل کردن مشکل‌شان با اینکه مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی را زیر بغل داشتند، سرع‌مجلس رفتند تا بندلی را مربوط به خودشان در لایحه حجاب و عفاف بگنجانند و عبارت ساترازمسئیت پیدا کنند. اما این ترفند نگرفت و شورای نگهبان به عبارت ساترا در متن مصوبه مجلس ایراد گرفت. محمدصادق افراسیابی، معاون کاربران و تنظیم‌گری اجتماعی ساترا درباره این ماجرا گفت: «ابهام وارد شده از سوی شورای نگهبان به دلیل اصرار مجلس شورای اسلامی بر ذکر نام ساترا بوده که با درج نام سازمان صداوسیما به جای نام ساترا این مشکل حل خواهد شد.» به عبارتی شورای نگهبان هم به عنوان یک نهاد حقوقی بالادستی، عبارت ساترا را به رسمیت نمی‌شناخت. مجلس شورای اسلامی ورود جدی به مساله تنظیم‌گری شبکه‌نمایش خانگی نداشته و شورای عالی انقلاب فرهنگی درحالی به این مساله ورود کرده و مسئولیت تدوین سیاست‌ها و ضوابط حاکم بر صوت و تصویر فراگیر و شبکه‌نمایش خانگی از سوی رئیس جمهور به این شورا سپرده شده که اساساً شأنش تدبیر در سیاست‌های کلان و راهبردی است. سیاست‌های کلان، ماورای قانون است که مجلس برای قانونگذاری باید مدنظر قرار دهد و سیاستگذاری شأنی پایین‌تر از قانون اساسی و بالاتر از قانون عادی دارد. بنابراین شورا قادر نیست خلاف قانون اساسی به وضع مصوبه‌ای بپردازد. همان‌طور که مجلس هم نباید مصوبه‌ای برخلاف سیاستگذاری‌های فرهنگی شورا را

چارسو

موسیقی چکناواریان به یاد مریم میرزاخانی

لوریس چکناواریان قطعه‌ای را به یاد پروفسور مریم میرزاخانی (ریاضی دان) ساخته است که سه شنبه ۸ اسفند برای اولین بار پخش و به خانواده میرزاخانی تقدیم شد. در ابتدای این مراسم پس از پخش ویدئویی همراه با موسیقی‌ای که چکناواریان برای مریم میرزاخانی فکید ساخته است، احمد میرزاخانی پدر مریم میرزاخانی گفت: «بنده امیدوارم لیاقت تشکر و قدردانی از شخصیت والای استاد چکناواریان را به عنوان یکی از چهره‌های شناخته‌شده فرهنگی در جهان به ویژه ایران داشته باشم. مسلماً جامعه علمی از این اقدام ایشان بهره‌مند خواهد شد.» سپس لوریس چکناواریان درباره ساخت این اثر می‌گوید: «من نیز مانند بسیاری از ایرانی‌ها با از دست دادن شخصیتی به این بزرگی تحت تأثیر قرار گرفتم. چند وقت پیش می‌خواستم اخبار را چک کنم گویی خود را روشن کردم و عکس او جلوم ظاهر شد. نمی‌دانم چه شد، گویی یک ارتباط مستقیم بین ما برقرار شد و بلند شدم و رفتم پشت میز نشستم و این اثر را نوشتم.» او ادامه داد: «خیلی تعجب کردم! من می‌خواستم کاری بنویسم عاشقانه و رمانتیک ولی نشد، چون او یک دانشمند بود و نمی‌شد کاری عاشقانه و رمانتیک برایش نوشت. به همین جهت کاری نوشتم اعتراضی، جزن‌آلود و حماسی و به گونه‌ای آن را نوشتم که هر کسی گوش کند بفهمد که این اثر ایرانی است و برای یک ایرانی نوشته شده است.»

تصویب کند و شورای نگهبان وظیفه دارد مصوبات مجلس را با سیاست‌های کلی انطباق دهد. یکی از مهم‌ترین اقداماتی که مجلس شورای اسلامی در دوره چهارساله خود باید به سرانجام برساند برعهده دارد این است که بتواند در حوزه فرهنگ حدود و خطوط مرزی وظایف خودش را با شورای عالی انقلاب فرهنگی مشخص کند.

پول پاشی در سینما را دریابی کنید

وقتی به حضور ارگان‌ها و نهادهای فرهنگی در جشنواره چهل و دوم فیلم فجر نگاه می‌کنیم، ظاهر نشان از این دارد که مدیران فرهنگی به اهمیت و اثرگذاری تولیدات سینمایی پی برده‌اند. براساس اخبار منتشرشده درباره ۳۳ فیلم ایرانی حاضر در سه بخش سودای سیمرغ، نگاه‌نو و انیمیشن در این دوره از جشنواره، ۲۲ فیلم از سرمایه نهادهای حاکمیتی استفاده کرده‌اند که این ۱۰ نهاد را شامل می‌شود: بنیاد سینمایی فارابی، حوزه‌هنری سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوج، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسامی، شهرداری تهران، مجتمع مهر، بنیاد شهید و امور ایثارگران، بنیاد روایت فتح، بنیاد بیان، بنیاد بین‌المللی امام رضار (ع) و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.

حالا که نهادها و ارگان‌ها تصمیم جدی برای سرمایه‌گذاری در فرهنگ و به‌خصوص سینما را دارند، مجلس هم می‌تواند با تکیه بر قوای نظارتی خود به صورت جدی، مسیری که در تولید آثار سینمایی طی می‌شود را دریابد کند. اینکه مجموعه آثار تولیدشده چه نسبیتی با مخاطب ایرانی دارند و اینکه آیا این آثار به لحاظ کیفی معطوف به سیاستگذاری‌های کلان فرهنگی کشور است یا خیر؛ ضمن اینکه در فرآیند تولید تا اکران میزان اثرسنجی تولیدات نمایشی را از جانب مدیران فرهنگی ارگان‌ها مطالعه کنند.

ارگان‌ها در جشنواره فیلم فجر سال گذشته هم حضور جدی داشتند، اما علی‌رغم تولیدات گران‌سنگ سینمایی موفقیت چندانی در گیشه نداشتند و تنها یک اثر شرکت‌کننده در چهل و یکمین جشنواره فیلم فجر، پرفروش شده‌است؛ «بچه‌زنگ ابا گیشه ۶۲ میلیارد تومانی، بقیه آثار شامل «کت چرمی» با فروش ۱۴ میلیاردی، «غریب» با فروش ۱۰ میلیاردی، «جنگل پرتقال» با فروش ۳ میلیاردی، «سرنگ تریا» با فروش کمتر از ۲ میلیاردی، «بعد از رفتن» با فروش یک میلیاردی، «پالایشگاه» با فروش ۶۰

میلیونی، «پرورنده باز است» با فروش ۵۸۰ میلیونی، «شماره ۱۱۰» با فروش ۵ میلیونی و «چراگره نمی‌کنی؟» با فروش ۴۰۰ میلیونی جمعا حدود ۳۰ میلیارد تومان فروخته‌اند. روشن است که هیچ‌کدام از این آثار حتی «کت چرمی» به هزینه تولید هم نرسیده‌اند، چه برسد به سودآوری. شکست این ۹ فیلم جشنواره فجر که اغلب‌شان محصولات ارگان‌ها بودند، نشان دهنده عدم تناسب بین جریان تولید و اکران در سینمای ایران است و مجلس شورای اسلامی باید در نسبت راهکارهای برون‌رفت از چنین مساه‌ای، از ارگان‌های صاحب سالن سینما معطالیه جدی کند.

ظرفیت نظارت بر محتوا و هزینه کرد صداوسیما را تعطیل نکنید

در مورد صداوسیما و نظارتی که باید بر آن باشد، حرف و سخن بسیار است؛ بارها در گزارش‌های مختلفی که با موضوع کمسیون فرهنگی نوشتیم این نکته را گفتیم و گوشزد کردیم که نباید مجلس فقط جایی برای ارائه گزارش سازمان‌های مختلف فرهنگی باشد، بلکه باید بر اساس یک سازوکار نظارتی و نمایندده مردم بودن موضوعات بررسی شود. در حوزه صداوسیما حساسیت‌ها بیشتر می‌شود؛ مثلاً وقتی بودجه‌ای در مجلس برای این سازمان در نظر می‌گیرند، باید نظارت هم بر آن وجود داشته باشد. روند نظارت بر صداوسیما، همیشه وجود داشته و در قانون بوده است؛ در ابتدا این نظارت زیر نظر شورایی به نام شورای سرپرستی صداوسیما اداره می‌شد و بعد از اصلاح قانون اساسی، در سال ۱۳۶۸ اصل ۱۷۵ تغییر کرد و شورای سرپرستی منحل و شورای نظارت به جای آن تشکیل شد. این شورا مرکب از دو نماینده از قوه مجریه، دو نماینده از قوه مقننه و دو نماینده از قوه قضائیه است که این نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط‌مشی و ترتیب اداره این شورا را قانون معین می‌کند. از این صحبت‌های کلی در مورد نقش این شورا و وظارتی که باید داشته باشیم بگذریم که مهم هست اما توجه به یک سری جزئیات توسط این شورا مهم‌تر است، چون می‌تواند آنها را از حالت تشریفاتی بودن جدا کند.

محمد مهدی اسماعیلی، محمدحسین صفاهرندی، محمد جواد ریجانی، بیژن نبویه، احسان قاضی‌زاده هاشمی، محمد مصدق و محمدحسین صوفی تا سال ۱۴۰۳ عضو این شورا هستند و تقریباً ماهی یک بار این جلسه با توجه به مشغولیت

پرویز عزیز آچارفرانسه دوبله بود

منوچهر والی‌زاده، پیشکسوت دوبله با ابراز ناراحتی از درگذشت پرویز ربیعی، دیگر هنرمند این عرصه که به تاگی دار فانی را وداع گفت، او را از گویندگان خبره در دوبله می‌داند. والی‌زاده همچنین ابراز امیدواری می‌کند که با رفتن صدا‌های ماندگار، جوانان جایگزین در دوبله بتوانند این حرفه را حفظ کنند. منوچهر والی‌زاده در گفت‌وگویی با ایسنا از همکاری ۶۲ ساله‌اش با مرحوم پرویز ربیعی گفت و زنده یاد ربیعی را یکی از ارکان اصلی دوبله و از گویندگان خبره خواند. این هنرمند با سابقه دوبله که در مراسم تشییع پرویز ربیعی حاضر شده بود، ضمن اظهار تسلیت و ابراز همدردی با خانواده ربیعی و دوبله کشورمان با اشاره به همکاری‌اش با این هنرمند فقید می‌گوید: «خداوند رحمتش کند پرویز عزیز را که امروز برای همیشه از کنار ما رفت. من ۶۵ سال است که در کار دوبله هستم و ۶۲ سال بود که با پرویز عزیز همکار و دوست بودیم. ایشان بعد از ما وارد دوبله شدند و از کسانی بودند که واقعا آچارفرانسه دوبله بودند. آقای ربیعی در کارش تبحر داشت. من همیشه می‌گفتم این دوستان، جلیوند و اسماعیلی دوبله هستند، در نقش‌های کوتاه، استاد ربیعی، آقای شهروز ملک‌آرایی عزیز که چندی پیش از دنیا رفتند همیشه در کارشان تبحر خاصی داشتند و در تپ‌های مختلفی صحبت می‌کردند و در کارهای انیمیشن زیادی هم حضور داشتند.»

اعضا برگزار می‌شود. اما نکته مهم در مورد این شورا و نظارتی که باید داشته باشد، تشریفاتی نبودن آن است. از شورای نظارت فعلی و فعالیتی که انجام می‌دهد جز چند خبر در مورد انتصاب دبیر و رئیس خبر دیگری بیرون نیامده است و عملاً کسی نمی‌داند نظارت دوره جدید شورابر چه چیزهایی بوده است. یکی از مواردی که همیشه در مورد مجلس در دوره‌های مختلف تذکر داده می‌شود، نحوه نظارت بر قانون‌هایی است که مجلس می‌گذارد؛ یعنی انکار بعد نظارتی فراموش شده است. در مورد صداوسیما این مساله جدی‌تر است. یعنی غیر از این شورا، مجلس شورای اسلامی و سازمان بازرسی هم نظارت بر عملکرد این سازمان را دارند. با وجود همه این نظارت‌ها اما هیچ وقت برای مردم این شفافیت وجود نداشته است، حتی مواردی که در شورای نظارت بر صداوسیما مطرح می‌شود و تذکر می‌دهد به اطلاع مردم نمی‌رسد. در حالی که مردم باید بدانند تلویزیون مثلاً در یک سال اخیر چه تخلفاتی داشته و شورای نظارتی که متشکل از قوای مختلف است و در اسانسه تلویزیون هم آمده، چه تذکری به صداوسیما داده است. نظارت بر کیفیت محتوایی تولیدات صداوسیما، بخش دیگری از وظایفی است که مجلس می‌تواند از طریق کارشناسان فرهنگی مورد مطالبه قرار دهند. مجلس یازدهم در حوزه صداوسیما عملکرد قابل دفاعی نداشت و تقریباً به جز چند جلسه که آن هم به گزارش کار این سازمان اختصاص پیدا کرد، جلسه دیگری برگزار نشد و نهایت کار در حوزه ساترا بود که در این قفره هم مجلس آن مسئولیتی که بر دوش خودش بود را به شورای عالی انقلاب فرهنگی واگذار کرد. در مجلس دهم طرحی برای نظارت بر صداوسیما در کمسیون فرهنگی به تصویب می‌رسد؛ اما در انتظار صحن علنی می‌ماند و در نهایت با تشکیل مجلس جدید کاملاً فراموش می‌شود! احمد مازنی که در کمسیون فرهنگی مجلس دهم حضور داشت در گفت‌وگویی در مورد این طرح گفته است: «بخشی از طرح درباره نظارت بر سازمان صداوسیما بود. یعنی مادر طرح وظایف شورای نظارت تقریبی کرد و بودیم که بتواند به معنای واقعی نظارت کند و در کنار آن هم یک هیات امنانه منصوب رهبری باشند -و رئیس صداوسیما هم می‌توانست عضو هیات امنا باشد- پیش‌بینی کردیم، اما بالایی‌گری‌هایی که اتفاق افتاد طرح به صحن علنی نرسید.» یک نکته مهم در مورد نظارت بر صداوسیما این است که قانون اجرایی برای آن وجود ندارد و همین باعث می‌شود که نظارت را بیشتر جنبه تشریفاتی داشته باشد.

۷۲ کشور جهان در جشنواره پویانمایی تهران

حامد علامتی، مدیرعامل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در نشست رسانه‌ای سیزدهمین جشنواره بین‌المللی پویانمایی تهران گفت: «امروز متأسفانه و شوریخانه برگزاری جشنواره سیزدهم همزمان شده با بزرگ‌ترین نسل‌کشی تاریخ در غزه که جهانیان نمی‌توانند از آن چشم‌پوشی کنند. انیمیشن به عنوان یک رسانه تأثیرگذار می‌تواند این وحشی‌گری را معرفی و در این زمینه بسیار فعال عمل کند. در این راستا جشنواره سیزدهم با برگزاری نشست فلسطین، سرزمین مقدس تصمیم دارد رسالت خود را انجام رساند.» علامتی با اشاره به اینکه حدود ۷۲ کشور جهان در این جشنواره حاضرند، گفت: «۴۲ کشور به آثار برگزیده راه یافتند. حدود هزار و ۵۵۸ اثر دریافتی در قالب فیلم بلند و کوتاه و چند ثانیه‌ای و... داشتیم. امروز ۷۲ کشور به جمهوری اسلامی ایران اعتماد می‌کند و علم پویانمایی و هنر آن را می‌پذیرد.» محمد رضا کریمی صامی، دبیر جشنواره بین‌المللی پویانمایی تهران هم در این باره گفت: «تولید ۱۰ فیلم کوتاه پویانمایی را کلید می‌زنیم. کشتن ۱۱ هزار کودک در طی دو ماه باید ثبت جهانی شود. بنابراین از بهترین فیلمسازان و مدیران و تولیدکنندگان دعوت می‌کنیم در این حوزه ۱۰ فیلم بسازیم.» سیزدهمین جشنواره بین‌المللی پویانمایی تهران از ۱۳ تا ۱۷ اسفند امسال با چهار سالن برگزار می‌شود.